

Meghalt

Kallós Zoltán, a nemzet

művésze

MTI

2018.02.14. 17:08

Kallós Zoltánt, a magyar néprajzkutatás kiemelkedő alakját életének 92. évében érte a halál.

Életének 92. évében, szerdán délután **elhunyt Kallós Zoltán, a magyar néprajzkutatás kiemelkedő alakja**, a nemzet művésze, akinek munkásságát egyebek mellett Kossuth-nagydíjjal, Corvin-lánccal és Europa Nostra-díjjal is elismerték.

A hírt a Kallós Zoltán Alapítvány illetékese erősítette meg az MTI-nek. A közlés szerint a neves néprajzkutatót rövid szenvedés után válaszüti otthonában érte a halál.

Kallós Zoltán 1926. március 26-án született a Kolozs megyei Válaszúton (Rascruci). Szülőfalujának népdalait, ritmusait, a helyi magyar, román és cigány népszokásokat kolozsvári református kollégistaként, tanárai biztatására kezdte gyűjteni. A fiatalok szokásrendjét, udvarlási hagyományait és népdalkincsét feldolgozó gyűjtőmunkájával első díjat nyert egy népdal pályázaton, és végleg eljegyezte magát a néprajzzal. 1946-ban tanítói oklevelet szerzett, a kalotaszegi Magyarvistán (Vistea) tanított.

A kolozsvári zeneakadémia elvégzése után 1955-től a moldvai csángók közt, Lészpeden (Lespezi), majd a Gyimes völgyében tanított. 1957-ben és 1958-ban a marosvásárhelyi Népi Alkotások Házában szakirányító volt. 1958-ban koholt vádak alapján letartóztatták és bebörtönözték, szabadulása után, 1959 és 1968 között Gyimesben egy faipari vállalatnál dolgozott, de a néprajzi gyűjtést tovább folytatta. Eredményeire Magyarországon is felfigyeltek, a hatvanas évek elején Kodály Zoltán hordozható magnetofont küldött neki, megkönnyítve a korábban fonográffal, majd 10-15 kilós magnóval végzett gyűjtést.

1969-ben szabadfoglalkozású lett. Minden idejét és erejét a gyűjtésnek szentelte, alkalmi kutatási megbízásokkal dolgozott főként Gyimesben, Kalotaszegen, a Mezőségben és Moldvában. A népköltészet, a népszokások és a néptáncok mellett a bőr, fa, textil és kerámia használati tárgyak, valamint a ruhákon, a bútorokhoz tartozó szöveteken, függönyökön, ágyterítőkön megjelenő varrott és hímzett díszítések is érdekelték.

ublikációinak sorát az 1969-ben kiadott Balladák könyvével nyitotta meg, nagy szakmai és közönségsiker aratott. Ezt követte 1973-ban az Új guzsalyam mellett című néprajzi gyűjteménye, majd 1989-ben a Martin Györggyel közös Tegnap a Gyimesben jártam és Mikor Csíkból elindultam kötetek. 1996-ban az Ez az utazólevelem (Balladák új könyve) hangzó melléklettel jelent meg, 2003-ban Világszárnya címmel moldvai magyar népmeséket, 2004-ben Elindulék este guzsalyasba címmel moldvai magyar népköltészetet adott közre. 2014-ben ismét kiadták a számos dokumentummal bővült Balladás könyvét. Az életművét megkoronázó, hatalmas forrásmunkában több mint félezer balladaváltozat található, tartalmazza a korábbi kiadás teljes anyagát, kibővítve addig még nem közölt szövegváltozatokkal, dallamokkal és mellékletként 20 órányi eredeti hangfelvétellel.

A magyarul, románul és cigányul is beszélő kutató nemzetiségre való tekintet nélkül gyűjtötte e három nép hagyományait az észak-mezőségi falvakban Szék környékén, Kalotaszegen a Nádas-menti falvakban, a gyimesi csángóknál és a moldvai csángóknál. Gyűjtőmunkájával 15 ezer dallamot jegyzett le, 26 kazettát adott ki, közülük 8 balladákat tartalmaz. Több népzenei lemeze és CD-je is megjelent Magyarországon, egy lemezét Amerikában is kiadták. A dalokat énekelte is, hangját az Ökrös együttessel közös lemeze őrzi. Neve összeforrt az erdélyi és a magyarországi táncmuzsika életre hívásával és istápolásával is.

Nagy szakmai alázattal és kíváncsisággal végzett munkáját a rendszerváltozás után kitüntetésekkel ismerték el, többek között 1990-ben Életfa-, 1993-ban Magyar Művészetért-, 1996-ban Kossuth-, 2000-ben Magyar Örökség-díjat kapott, 2001-ben Corvin-lánccal jutalmazták, 2005-ben a Magyar Művészeti Akadémia tagjává választották. 2010-ben megkapta a Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztje a csillaggal (polgári tagozat) kitüntetését. 2013-ban a Romániai Népművészeti Akadémia tagjává avatták. 2014-ben a Nemzet Művésze címmel, 2015-ben a Magyar Művészeti Akadémia (MMA) életműdíjával tüntették ki. 2017-ben megkapta a Kossuth Nagydíjat és a kulturális örökségvédelem terén legrangosabbnak számító uniós elismeréssel, az Európa Nostra-díjjal és közönségdíjjal tüntették ki.

A kommunista rendszer által 1950-ben elkobzott választói családi birtokot 1992-ben szerezte vissza, a szellemi és tárgyi javak megőrzésére érdekében összvagyonát felajánlásával még abban az évben létrehozta a Kallós Zoltán Alapítványt, amely szórványközponttá fejlődött, óvodát, iskolát, közművelődési központot és múzeumot működtet. A kúriában 1998-ban nyílt először kiállítás a nagyközönség számára, majd az épület renoválása után, 2010-ben megnyitották a Kallós Zoltán Múzeum és Népművészeti Központot, amely az általa gyűjtött mezőségi, kalotaszegi és erdélyi szász népviseletek és használati tárgyak gyűjteményének ad otthont. "Én azért gyűjtöttem, mert gyönyörűnek találtam, úgy az énekeket, táncokat, balladákat, mint a tárgyakat" - vallotta kultúramentő szenvedélyéről. A ma már mintegy hatezer darabból álló gyűjteményben az ő egyedi válogatásában kerültek egymás mellé és váltak közkinccsé az egymástól messze eső gyűjtőterületek darabjai. 2017 júniusában a gyűjtemény a magyar állam támogatásával megkészszerzte kiállító felületeit.